

Kuntaliiton vastaus lausuntokyselyyn (hyväksytty Kuntaliiton hallituksen työvaliokunnassa 15.6.17)

LAUSUNTOKYSELY: Hallituksen esitykset eduskunnalle laeiksi julkisista rekrytointi- ja osaamispalveluista, alueiden kehittämisen ja kasvupalveluiden rahoittamisesta ym. sekä laiksi kotoutumisen edistämisestä

1. Laki julkisista rekrytointi- ja osaamispalveluista

Ehdotetun julkisia rekrytointi- ja osaamispalveluja koskevan lain keskeisenä sisältönä olisi työnhakijan palveluprosessin määrittely (2 luku) sekä niiden rekrytointi- ja osaamispalveluiden määrittely, joita jokaisessa maakunnassa olisi oltava tarjolla (3 luku). Rekrytointipalveluna maakunnan tulisi välittää tietoa osaavan työvoiman saatavuudesta ja työtilaisuuksista, antaa rekrytointiin ja työnhakuun liittyvää neuvontaa sekä yhteen sovittaa työtilaisuuksia ja työnhakijoita. Osaamispalveluna maakunnassa tulisi olla tarjolla ammatinvalinta- ja uraohjausta sekä kasvupalvelukoulutusta. Maakunta voisi lisäksi järjestää muita rekrytointia ja työnhakua tukevia sekä osaamista kehittäviä palveluja. Muista palveluista määriteltäisiin tarkemmin ainoastaan työkokeilu (4 luku). Muutoin palveluiden sisältöä ei määriteltäisi.

3) 1 luku Yleiset säännökset, kommentit:

1 §: Tässä pykälässä toimivalta kasvupalvelujen järjestämiseksi on yksiselitteisesti maakunnalla tai poikkeussäännöksen mukaan Uudenmaan maakunnan kuntien perustamalla kuntayhtymällä. Kuntaliitto on alueiden kehittämisen ja kasvupalvelujen lakiluonnosta koskeissa kommentteissaan esittänyt, että maakunnan ja kunnan välisillä sopimuksilla tulisi voida siirtää kasvupalvelujen järjestämiseen liittyviä tehtäviä kunnan hoidettavaksi. Kasvupalveluiden järjestämistä vastuun siirrosta sopimisen tarve korostuu suurimmilla kaupunkiseuduilla, jolloin maakunta vastaisi muun alueensa kasvupalvelujen järjestämisestä.

2 §: Määritelmälista on vielä varsin suppea. Lainsäädännössä kuitenkin vanhat vakiintuneet käsitteet ovat muuttumassa, mistä syystä joko tämän pykälän sisältöä tai uusia käsitteitä sisältävissä pykälissä tulisi aiempaa selvemmin määritellä kyseisen uuden palvelun tai käsitteen sisältö. Esim. tässä laissa määritellään ns. kasvupalvelukoulutus ja sen lisäksi OKM:n vastuulla on työvoimakoulutus -käsitteen mukaiset koulutukset. Koulutusten erot käsitetasolla tulisi määritellä ja olla näkyvillä tässä laissa selkeästi. Vastaava koskee myös esim. käsitettä valinnanvapaus jne.

4) 2 luku Työnhakijan palveluprosessi, kommentit:

Työnhakijan palvelutarve arvioidaan kahden viikon kuluessa työttömäksi työnhakijaksi ilmoittautumisesta digitaalisesti. Jos työnhakijalla sen perusteella arvioidaan olevan korkea riski pitkäaikaistyöttömyyteen, ohjautuu työnhakija palvelutarpeen tarkempaan arviointiin. Työnhakijan tarve monialaiseen yhteispalveluun arvioidaan erikseen vasta laissa säädeltyjen määräaikojen jälkeen, jolloin työttömyys on jo siinä vaiheessa kestänyt todella kauan ja tosiasiallisesti tarve voi olla heti ensimmäisestä työttömyyspäivästä lähtien.

Esityksestä ei käy ilmi, miten kokonaisuutta johdetaan eli kuka, miten ja millä resursseilla eri hallinnon alojen ja toimijoiden palvelut sovitetaan yhteen uudessa toimintaympäristössä.

Esityksestä ei myöskään käy selkeästi ilmi, kuka arvioi työnhakijan palvelutarpeen ja tekee päätökset palveluihin ohjaamisesta. Uudistusten tarkoituksena on ollut lisätä vaikuttavuutta ja kustannustehokkuutta. Työnhakijoiden ohjaamisella oikea-aikaisesti ja oikeisiin, juuri heidän tarpeisiinsa räätälöityihin palveluihin, voidaan ehkäistä työttömyyden tarpeetonta pitkittymistä.

Esityksen mukaan työttömän työnhakijan on seitsemän päivän välein ilmoitettava verkkopalvelussa työnhaun jatkumisesta ja aktiiviseen työnhakuun liittyvistä toimista. Vain painavista syistä voidaan hyväksyä muu kuin verkossa tehty ilmoitus. Kuntaliitto haluaa muistuttaa, että myös huonot tietoliikenneyhteydet saattavat joskus olla ilmoittautumisen esteenä ja nopean datayhteyden saaminen haja-asutusalueelle on ollut vaikeaa. Esityksestä ei myöskään käy selkeästi ilmi, mitkä ovat ne painavat syyt ja mikä olisi se vaihtoehtoinen tapa.

Kuntaliitto pitää työnhakijoiden aktiivisuuteen kannustamista sinänsä hyvänä asiana, mutta esitetyt muutokset ovat monimutkaisia ja haasteellisia toteuttaa. Kahdentoista työpaikan hakeminen kolmen kuukauden aikana alueilla, joissa työpaikkoja ei ole tarjolla, on kohtuuton vaatimus ja voi myös muuallakin johtaa siihen, että työnhakijat tehtailevat näennäishakemuksia, mutta eivät saa viranomaisilta tarvitsemiaan työhakua tukevia palveluja. Työnantajat saattavat kyllästyä kasvaviin hakijamääriin ja hakijoihin, jotka tehtailevat hakemuksia ilman motivaatiota. Vaarana on, työnantajat siirtyvät hakemaan työntekijänsä muualta kuin työvoimaviranomaisen kautta ja piilotyöpaikkojen osuus kasvaa.

Esityksen mukaan työnhaku tulisi päättymään tilanteessa, jolloin työnhakija ei valitse palvelutuottajaa asetetun määräajan puitteissa siitä, kun hänet on ohjattu käyttämään valinnanvapautta. Valinnanvapaus ei voi tarkoittaa sitä, että valinta pitää tehdä yksinomaan itse. Jos työnhakija ei halua tehdä valintaa tai ei kykene siihen, valinnan tulee olla ammattihenkilöstön tehtävänä.

Kuntien panostukset työllisyyden hoitoon ovat vuositasolla jo yli 800 miljoonaa euroa. Eriyisen merkittäviä ne ovat kaupunkiseuduilla, joissa elinkeinopolitiikan kokonaisuudessa työllisyyden hoidolla on tärkeä rooli. Kuntien taloudelliset panostukset, kasvanut osaaminen ja työllisyyttä edistävät palvelut tulee ottaa huomioon työllisyydenhoidon uudelleenjärjestelyissä niin, että kunnilla on jatkossa mahdollisuus maakunnan kanssa sopia vastuista ja velvoitteista.

Työllistymistä edistävä monialainen yhteispalvelu (TYP) on toimintamalli, jossa kunta, Kela ja TE-palvelut yhdessä arvioivat työttömien palvelutarpeet, suunnittelevat työllistymisen edistämiseksi tarkoituksenmukaiset palvelukokonaisuudet sekä vastaavat työllistymisen edistämisestä ja seurannasta. Toiminta perustuu lakiin työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta ([1369/2014](#)) ja sitä johtaa kuntavetoisesti TYP-johtaja. Toimintamalli on todettu tehokkaaksi ja tarkoituksenmukaiseksi tavaksi edistää vaikeasti työllistyvien henkilöiden työllistymistä.

Moniammatillisen yhteistyön tarve ei tule pitkälläkään tähtäimellä poistumaan ja moniammatillista TYP-toimintaa tarvitaan jatkossakin. Lain tulee mahdollistaa TYP-toiminnan kehittäminen - ei vaikeutaa sitä. Nyt kaavailtujen muutosten seurauksena kuntiin ei olisi jäämässä minkäänlaista lähtökohtaista viranomaisvaltaa työttömyyden hoitoon liittyen, sillä kunnalle ei jäisi TYP-lain kumouduttua enää muita laissa säädettyjä työllisyydenhoidon tehtäviä kuin veloitetyöllistäminen ja työttömyysturvalakiin (1290/2002) perustuva maksuvelvollisuus työmarkkinatuesta. Vaikeammin työllistyville suunnattujen palveluiden kohdalla markkinaehtoisuuden vaade ei myöskään ole tarkoituksenmukainen.

Vaikka sote-palvelut ovat tärkeitä palveluja matkalla kohti työllisyyttä, tulee tavoitteena aina lähtökohtaisesti olla työllistyminen. Kunnilla on paikallistoimijoina paras tuntemus oman alueensa tarjoamista työllistymismahdollisuuksista ja -tarpeista sekä sen asiakkaista ja mahdollisuus yhdistää työt ja sen tekijät. Kuntaliitto haluaa painottaa, ettei hyväksi koettuja käytäntöjä tule purkaa, vaan lainsäädäntöä tulee kehittää ja syventää uuteen toimintaympäristöön sopivaksi. Lisäksi on tarpeen luoda rahoitusmekanismi, joka mahdollistaa ja turvaa monialaisen yhteistyön. Kunnan tulee voida jatkossakin, työttömyyden pitkittyessä, toimia työttömien palvelutarpeen arviointitahona ja eri toimijoiden tarjoamien työllisyyttä edistävien palvelujen yhteensovittajana, tehdä määräaikaishaastatteluja ja räätälöidä työpaikkoja. Myös tarpeellinen ja välttämätön tiedonvaihto työnhakijan työllistymisprosessin tukemiseksi tulee mahdollistaa lainsäädännöllä.

5) 3 luku Rekrytointi- ja osaamispalvelut, kommentit:

Ammatillisen osaamisen kehittämiseen on syntymässä kaksi erillistä rakennetta: OKM:n hallinnonalalle siirretty työvoimakoulutus sekä TEM:n hallinnonalan osaamis- ja rekrytointipalvelut, joita kumpaakin säädellään erillisillä laeilla. Tämä ei ole tarkoituksenmukaista tilanteessa, jossa väestön osaamista tulee tarkastella kokonaisuutena ja kehittää kokonaisvaltaisena prosessina. Työnjako hallinnonalojen välillä tukee vanhanaikaista ajattelua eikä ota huomioon nykytilannetta, jossa työ ja opiskelu limittyvät entistä joustavammin toistensa kanssa. Lakiluonnos ei tunnista riittävästi sitä, mitä tullaan tekemään OKM:n hallinnonalan ammatillisen koulutuksen reformin myötä. Työttömillä on mahdollisuus hakeutua sekä OKM:n että TEMin hallinnoimaan koulutukseen. Tämä vaikeuttaa työttömän kokonaistilanteen hahmottamista. Jatkossa ammatillisesti suuntautunutta koulutusta, joka tavoitteena ei ole tutkinnon tai sen osan suorittaminen, järjestetään sekä OKM:n hallinnon alan työvoimakoulutuksena että TEMin hallinnon alan kasvupalvelukoulutuksena. Tämä voi synnyttää tarpeettomia rinnakkaisia koulutuspalveluja.

Rekrytointi- ja osaamispalvelujen tehokkaan, oikea-aikaisen ja joustavan tuottamisen näkökulmasta keskeistä on, että palvelujen tuottamiseen ei rakenneta turhaa byrokratiaa ja tarpeettomia organisaatorakenteita. Joissain maakunnissa on vain yksi tai korkeintaan kaksi koulutuksen järjestäjää, jotka käytännössä vastaavat koko maakunnan väestön työelämän tarpeita vastaavan osaamisen kehittämisestä.

Pykälä 12 rekrytointipalvelut: Ammatillisen koulutuksen kokonaisuudessa tehdään jo rekrytointiin liittyvää ennakkointityötä. Ammatillisen koulutuksen reformin myötä tämän työn merkitys tulee kasvamaan, koska jatkossa osa koulutuksen järjestäjien rahoituksesta perustuu valmistuneiden opiskelijoiden työllistymiseen. TEMin hallinnon alan rekrytointipalveluissa tulisi hyödyntää ammatillisen koulutuksen järjestäjien tekemä rekrytointiin liittyvä ennakkointityö.

Pykälä 16 opiskelijavalinta: Aiemmin te-hallinto on päättänyt työttömän pääsemisestä koulutukseen, nyt esityksen mukaisesta opiskelijavalinnasta voi tulla nykyistä hitaampi prosessi, mikäli valinta käy kahden eri tahon, palvelun tarjoajan sekä maakunnan käsiteltäväksi.

6) 4 luku Työkokeilu, kommentit:

Ei kommentoitavaa.

7) 5 luku Työllistämisvelvoite, kommentit:

Ei kommentoitavaa.

8) 6 luku Erinäiset säännökset, kommentit:

Ei kommentoitavaa.

9) 7 luku Voimaantulo, kommentit:

Ei kommentoitavaa.

2. Laki alueiden kehittämisen ja kasvupalveluiden rahoittamisesta

Alueiden kehittämisen ja kasvupalveluiden rahoittamisesta annettavalla lailla on tarkoitus siirtää maakunnan liittojen sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten rahoitustehtäviä perustettaville maakunnille ja Uudenmaan kuntayhtymälle. Lisäksi laissa olisi tarkoitus säätää eräistä ministeriöiden myöntämistä tuista. Laki koskisi sekä kansallista varoista että Euroopan unionin varoista myönnettäviä tukia. Tukimuodot pysyisivät pitkälti nykyisen kaltaisina ja suurin muutos koskisivin tukea myöntäviä tahoja, joita olisivat yleensä maakunnat.

10) 1 Luku Yleiset säännökset, kommentit:

Kuntaliitto on lausunnossaan alke- ja kasvupalvelulakiin esittänyt, että maakunnilla ja kunnilla tulisi olla mahdollisuus keskenään sopia kasvupalveluiden järjestämisvastuun siirtämisestä kunnille erityisesti suurilla kaupunkiseuduilla. Tästä seuraisi luonnollisesti, että järjestäjiä voisi olla muitakin kuin maakunnat ja pääkaupunkiseudun kuntayhtymä.

11) 2 Luku Yritykselle myönnettävät tuet, kommentit:

Yritysten tuki-instrumentit ovat samoja kuin tällä hetkellä. Suurin muutos tuki-instrumenteista kohdistuu starttirahaan, jonka status muuttuu aikaisemmasta alkavan yrittäjän toimeentulon turvaamisesta selkeästi yritystueksi. Starttirahaa myönnetään jatkossa yrityksille (Y-tunnus). Perusteluissa ei kuitenkaan ole arviota tämän muutoksen vaikutuksista tuki-instrumentin vaikuttavuuteen, kohdentumiseen tai volyyymiin.

Pykälät 3 ja 9: Rahoituspalvelut tulee jättää kokonaan julkisten hallintotehtävien piiriin, vrt. Kuntaliiton lausunto alueiden kehittämisen ja kasvupalvelujen lakiluonnoksesta.

12) 3 Luku Voittoa tavoittelemattomalle oikeushenkilölle myönnettävät tuet kehittämis- ja investointitoimintaan, kommentit:

Pykälän 10 rajausta voittoa tuottamattomien oikeushenkilöiden osalta on aluekehittämisen näkökulmasta liian rajaava. Perusteluista ei selviä, miksi kehittämis- ja investointitoiminnan osalta tuensaajien määritelmä on muuttunut verrattuna nykyisin voimassa olevaan lainsäädäntöön, jossa julkisoikeudellinen tai yksityisoikeudellinen oikeushenkilö (5§ laki alueiden kehittämisen ja rakenerahastohankkeiden rahoittamisesta 8/2014).

Kuntien kokonaan omistamille kehittämisyrityksille myönnetyn toimintaympäristötuen on joissakin yhteyksissä katsottu olevan valtiontukea, jolloin tuki on myönnetty de minimiksenä. Tulkinta käytännössä estää kehittämisyrityksiä hyödyntämästä toimintaympäristötukea. Kehittämisyritykset ovat kuitenkin voittoa tavoittelemattomia organisaatioita, eivätkä ne toimi markkinoilla. Kyseessä on kuntien tapa organisoida oman elinkeinopolitiikkansa toteuttamista ja kuntien välistä yhteistyötä. Horjunta tässä tulkinnassa olisi nyt syytä oikaista ja selkeästi todeta vähintäänkin lain perusteluissa, että kuntien kehittämisyritykset rinnastetaan tuen saajina kuntiin, eikä niille myönnettyssä tuessa synny kiellettyä valtiontukea.

Pykälä 9 maakunnan myöntämät tuet: pykälän 1 momentista puuttuu tuettavista toimista alueen kuntien välisen elinkeinopolitiittisen yhteistyön edistämistä koskevat kehittämissankkeet ja yritystoimintaa edistävien organisaatioiden hanketoiminta. Yksityiskohtaisissa perusteluissa nämä ovat kuitenkin mainittu ja siten ne on lisättävä myös pykälään.

13) 4 Luku Palkkatuki, kommentit:

Rahoituslain 17 §:ssä ollaan säätämässä työnantajaan liittyvän palkkatuen edellytyksistä. Palkkatukea voidaan myöntää mm. kunnalle ja kuntayhtymälle.

Epäselväksi jää, mikä on ao. säännöksen suhde työsopimuslain 13 luvun 6 §:ään (29.12.2016/1458)., jossa säädetään säännösten pakottavuudesta seuraavaa:

Sopimus, jolla vähennetään työntekijälle tämän lain mukaan tulevia oikeuksia ja etuja, on mitätön, ellei tästä laista muuta johdu.

Edellä 2 luvun 5 §:ssä, 5 luvun 2 §:ssä sekä 6 luvun 6 §:ssä säädetyn työntarjoamisvelvollisuuden estämättä:

1) kunta saa palkata työsuhteeseen täyttäkseen julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 11 luvun 1 §:ssä säädetyn työllistämiselvoitteen, ei kuitenkaan tehtävään, josta se on samaan aikaan lomauttanut työntekijänsä tai josta se on antanut työntekijälleen lomautusilmoituksen;

2) yhdistys tai säätiö saa ottaa palvelukseensa muihin kuin elinkeinotoiminnaksi katsottaviin tehtäviin julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 7 luvun 8 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitetun työttömän henkilön;

3) kunta, kuntayhtymä, yhdistys tai säätiö saa ottaa työpajaan tai vastaavaan valmennusyksikköön julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa tarkoitettuun palkkatuettuun työsuhteeseen henkilön sellaisiin tehtäviin, joita ei muutoin tehdä työ- tai virkasuhteessa.

Edellä 5 luvun 2 §:ssä säädetyn estämättä kunta, kuntayhtymä, yhdistys tai säätiö voi ottaa työpajaan tai vastaavaan valmennusyksikköön julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa tarkoitettuun työkokeiluun henkilön sellaisiin tehtäviin, joita ei muutoin tehdä työ- tai virkasuhteessa.

Säännös on tullut voimaan 1.1.2017. Kuntaliitto katsoo, että em. työsopimuslain mukainen kuntia koskeva poikkeus tulee säilyttää myös jatkossa.

14) 5 Luku Tuen hakeminen, myöntäminen ja maksaminen, kommentit:

Ei kommentoitavaa.

15) 6 Luku Tuen palauttaminen ja takaisinperintä sekä maksatuksen lopettaminen, kommentit:

Ei ole kommentoitavaa.

16) 7 Luku Euroopan unionin rakennerahastoja koskevat erityissäännökset, kommentit:

Pykälä 49 tuen myöntämisen yleiset edellytykset: voimassa olevaan lainsäädäntöön verrattuna pykälän sisältö on pistetty uuteen järjestykseen ja lisätty oheinen teksti: Rakennerahastoista rahoitettavan hankkeen on oltava...*ja sen on noudatettava kumppanuussopimuksen mukaista käyttötarkoitusta.* Em. lisäykselle ei löydy tarkempaa perustelua. Nähdäksemme ohjelman tavoitteiden toteutus on riittävä peruste hankkeen rahoitukselle, koska ohjelma ei voi olla ristiriidassa kumppanuussopimuksen kanssa.

17) 8 Luku Erinäiset säännökset, kommentit:

Ei kommentoitavaa.

18) 3. Laki yksityisistä rekrytointipalveluista. Kommentit:

Ei kommentoitavaa.

19) 4. Laki sosiaalisista yrityksistä annetun lain kumoamisesta. Kommentit:

-

5. Laki työttömyysturvalain muuttamisesta

Työttömyysturvalain keskeisimmät muutokset koskevat työttömyysturvajärjestelmän toimeenpanoon liittyvien tehtävien siirtämistä TE-toimistoilta työttömyyskassojen, Kansaneläkelaitoksen ja maakuntien hoidettavaksi. Tehtävien siirtämisestä säädettäisiin pääosin 11 – 14 luvussa.

Lisäksi työttömyysturvan seuraamusjärjestelmää muutettaisiin siten, että keskeistä jatkossa olisi työnhakijan aktiivisen työnhaun seuraaminen. Tätä koskevat säännökset olisivat pääosin 2 a luvussa.

20) 1 luku Yleiset säännökset, kommentit:

Ehdotetussa sääntelyssä työnhakijan oikeudet vaikuttavat vähentyneen oleellisesti ja tilalle on tullut suuri määrä ehdottomia ja tarkkarajaisesti määriteltyjä velvollisuuksia Mikäli työttömyysturvan saamisen ehtoja kiristetään merkittävästi, on sillä väistämättä vaikutusta myös toimeentulotuen kustannuksiin, mikä tulisi myös arvioida.

Lisäksi sääntelyssä on useita epäjohdonmukaisuuksia verrattuna nyt yhtä aikaa lausunnolla oleviin työttömyysturvalain muutosesityksiin ja niissä ehdotettuihin muutoksiin, jotka on ehdotettu tulevan voimaan ennen tätä lainsäädäntöä. Jatkovalmistelussa tulisi kiinnittää erityistä huomiota ehdotettujen muutosten yhteensovittamiseen.

5 § 15) kohta f) Kuntaliitto kannattaa sitä, että työllistymistä edistäväksi palveluksi voidaan lukea myös muita kuin työkokeilua, kuntouttavaa työtoimintaa ja erilaisia koulutuksia, mikäli järjestämisvastuullinen taho katsoo sen tarpeelliseksi. Käytännössä työkunnan selvittäminen kuuluu hyvin monen palvelun järjestämiseen osana palvelukokonaisuutta, eikä ole tarkoituksenmukaista, että tulevaisuuden TE-palveluna ei voitaisi kartoittaa henkilön palvelutarvetta kokonaisvaltaisesti. Esim. vaikuttaa siltä, että sote-palveluina järjestettävät sosiaalisen kuntoutuksen palvelut eivät voisi olla osa työnhakijan työllistymistä edistävien palveluprosessia. Järjestämisvastuullisen tahon tulee huomioida vaikutukset työmarkkinatukiratkaisuihin ja niiden määräytymiseen.

Pykälässä on määritelty järjestettävälle palvelulle 4 tunnin aikaraami. Esim. tuloksellisessa tuetun työllistymisen mallin (supported employment) mukaisessa työhönvalmennuspalvelussa jokin tietty päiväkohtainen palvelun toteuttamisaika ei ole tarkoituksenmukainen, vaan palvelulla saavutettava tulos. Palvelut tulisi määritellä niin joustavasti että niiden vaikuttavuus lisääntyy.

21) 2 luku Etuuden saamisen yleiset työvoimapolitiittiset edellytykset, kommentit:

Ei kommentoitavaa.

22) 2 a luku Työvoimapolitiittisesti moitittava menettely, kommentit:

8 a § Aktiivisen työnhaun laiminlyönti

Kuntaliitto kannattaa yleisesti ottaen työnhaun aktiivisuutta ja työttömyysturvan vastikkeellisuuden lisäämistä. Ehdotettu sääntely vaikuttaa kuitenkin nykytilanteeseen nähden merkittävältä tiukennukselta ja saattaa aiheuttaa työnhakijoiden taloudellisen epävarmuuden lisääntymistä ja näin heikentää heidän taloudellista selviytymistään ja lisätä köyhyyttä.

Sääntelyssä jää epäselväksi, onko työnhakijalla mitään mahdollisuutta omalla aktiivisella toiminnallaan vaikuttaa korvauksettoman määräajan poistumiseen. Nimenomaan takautuva tarkastelu huomioiden tämä olisi kuitenkin tarkoituksenmukaista. Lisäksi epäselväksi jää, mitä korvauksettoman määräajan kulumiselle tapahtuu esimerkiksi työllistymistä edistävään palveluun osallistumisen ajalta. Keskeytykö se vai kuluuko korvaukseton määräaika myös palvelun aikana, jolloin henkilöllä on oikeus työttömyysetuuteen?

Pykälän 3. momentin sisältö ja tarkoitus on epäselvä ja täysin avoimeksi jää, miten momentin sisällön toteuttaminen tullaan arvioimaan ja mitä sillä ylipäätään tavoitellaan.

23) 5 luku Työttömyyspäivärahan saamisen edellytykset, kommentit:

4 a §: Ehdotetussa lakiesityksessä palkkatukityö kerryttää edelleen vain 75 % työssäololohtoa. Kuntaliitto on jo aiemmin todennut, että palkkatukityön tulisi kerryttää työssäololohtoa täysimääräisesti.

24) 6 luku Työttömyyspäivärahan määrä ja kesto, kommentit:

Ei kommentoitavaa.

25) 7 luku Työmarkkinatukea koskevat yleiset säännökset, kommentit:

Ei kommentoitavaa.

26) 9 luku Työttömyysetuudella tuettu työnhakijan omaehtoinen opiskelu, kommentit:

Kuntaliitto kannattaa omaehtoisen opiskelun mahdollistamista joustavasti, jotta työttömien osaaminen voisi päivittyä kattavasti vastaamaan työmarkkinoiden tarpeita. Sääntelystä saa käsityksen, että vain maakunnan toteama koulutustarve hyväksytään, ei palveluntuottajan. Kuitenkin monin paikoin saa vaikutelman, että palveluntuottajat tosiasiallisesti vastaisivat henkilön palveluprosessista ja tästä syystä jää epäselväksi, miten palveluntuottajan ja maakunnan välinen yhteistyö tosiasiallisesti toteutetaan, jotta maakunta voi ottaa konkreettisesti kantaa omaehtoisen opiskelun tukemiseen.

Sääntelyssä koulutuksenantajan velvollisuuksia näytetään kevennetyn, mutta epäselväksi jää, miten sitten konkreettisesti maksaja seuraisi opintojen tosiasiallista etenemistä ja mitä tapahtuu, jos opinnot eivät syystä tai toisesta etenekään tarkoitettulla tai aiotulla tavalla. Sääntelyä tulisikin kaikilta osin selkeyttää näiltä osin.

Kuntaliitto huomauttaa, että ammatilliseen koulutukseen kohdentuneet merkittävät säästöt vähentävät erityisesti aikuisille suunnatun koulutuksen tarjontaa. Tämä heikentää työttömien tosiasiallisia mahdollisuuksia omaehtoiseen opiskeluun.

27) 10 luku Työllistymistä edistävien palvelujen ajalta maksettavaa etuutta koskevat säännökset, kommentit:

Ei kommentoitavaa.

28) 10 a luku Kulukorvaus, kommentit:

Ei kommentoitavaa.

29) 11 luku Toimeenpanoa koskevat säännökset, kommentit:

Nämä säännökset puuttuvat lakiesityksestä kokonaan. Kuitenkin järjestelmän muuttuessa em. säännösten arviointi on ensiarvoisen tärkeää, jotta ylipäättään voidaan arvioida eri toimijoiden tehtävien kokonaisuutta ja järjestelmän toimintaa. Kuntaliitto näkee, että em. säännösten puuttuminen vaikeuttaa kokonaisuuden arviointia.

30) 12 luku Muutoksenhaku, kommentit:

Kts. edellä kohta 29.

31) 13 luku Tietojen saamista ja luovuttamista koskevat säännökset, kommentit:

Ei kommentoitavaa.

32) 14 luku Erinäisiä säännöksiä, kommentit:

Ei kommentoitavaa.

Laki vuorotteluvapaalain muuttamisesta

33) Vuorotteluvapaan toimeenpanoon liittyvät tehtävät siirrettäisiin TE-toimistoilta työttömyyskassoille ja Kansaneläkelaitokselle. Lisäksi tehtäisiin vuorotteluvapaasijaista koskevia muutoksia. Kommentit:

Ehdotetut muutokset vaikuttavat perustelluilta ja näyttävät vähentävän hallinnollista työtä tarkoituksenmukaisella tavalla.

Muutoksiin liittyviä muita lakeja:

- **Laki sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamista koskevan Euroopan unionin lainsäädännön soveltamisesta annetun lain muuttamisesta**
- **Laki kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain muuttamisesta**
- **Laki toimeentulotuesta annetun lain muuttamisesta**
- **Laki valtion virkamieslain 5 a §:n muuttamisesta**
- **Laki valmiuslain 99 §:n muuttamisesta**
- **Laki taloudelliseen toimintaan myönnettävän tuen yleisistä edellytyksistä annetun lain 1 ja 2 §:n muuttamisesta**

34) Kommentit muutoksiin liittyvistä laeista:

Laki sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamista koskevan Euroopan unionin lainsäädännön soveltamisesta annetun lain muuttamisesta:

Komissio ehdottaa muutettavaksi perusasetuksen säännöksiä, jotka koskevat muun muassa yhdenvertaista kohtelua, lähetettyyn työntekijään sovellettavaa lainsäädäntöä, pitkäaikaishoitoetuuksia ja työttömyysetuuksia. Komission pyrkimyksenä on helpottaa työvoiman liikkuvuutta, varmistaa oikeudenmukainen kohtelu liikkuville työntekijöille ja veronmaksajille sekä tarjota paremmat välineet jäsenvaltioiden viranomaisten yhteistyötä varten. Ehdotuksella nykyaikaistetaan nykyisiä sääntöjä ja varmistetaan, että ne ovat oikeudenmukaisia, selkeitä ja helpompia toimeenpanna. Ehdotuksen tavoitteena on lisäksi parantaa kansallisten viranomaisten keinoja torjua etuuksiin liittyviä väärinkäytöksiä ja petoksia sekä turvata tiiviimpi yhteys sosiaaliturvamaksujen ja etuuksien saamisen välille, jotta jäsenvaltioiden taloudellinen taakka jakautuisi tasapuolisesti.

Perusasetuksen yhdenvertaisen kohtelun vaatimusta koskevaan 4 artiklaan ehdotetaan uutena säännöksenä lisättäväksi, että työmarkkinoiden ulkopuolella olevien henkilöiden oikeutta sosiaalietuuksiin voidaan tietyin edellytyksin rajoittaa. Komission pitkäaikaishoitoetuuksia koskeva ehdotus ja määritelmä on epäselvä ja jättää melko paljon tulkinnanvaraa. Komissio on todennut, että tarkoituksena ei olisi laajentaa koordinaatioasetusten soveltamisalaa. Asetusten soveltamisalaa ei tule laajentaa sosiaalipalveluihin ja -huoltoon, jotka eivät nytkään kuulu koordinaation piiriin. Pitkäaikaishoitoetuuksia koskeva kohta onkin näistä syistä ehdotuksesta keskeinen.

Laki kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain muuttamisesta:

Tehty vain teknisiä muutoksia, mutta työttömyysturvalain aktiivimallin muutokset puuttuvat, mistä syystä lakimuutoksen tosiasiallisia vaikutuksia ei voi arvioida. Selkeä siirtymäsäännös tarvittaneen hallitun muutoksen toteuttamiseksi.

Laki toimeentulotuesta annetun lain muuttamisesta:

Tehty vain teknisiä muutoksia, mutta työttömyysturvalain aktiivimallin muutokset puuttuvat, mistä syystä lakimuutoksen tosiasiallisia vaikutuksia ei voi arvioida.

Laki kotoutumisen edistämisestä

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki kotoutumisen edistämisestä. Voimassa oleva laki kotoutumisen edistämisestä (1386/2010) kumottaisiin. Lain tarkoituksena olisi edistää kotoutumista ja hyviä väestösuhteita. Esityksessä säädettäisiin kotoutumisen edistämisestä selkeästi ja johdonmukaisesti ottaen huomioon maakunta- ja sosiaali- ja terveydenhuollon sekä aluekehitys- ja kasvupalvelu-uudistusten edellyttämät kotouttamista koskevat muutostarpeet. Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi kotoutumista edistävästä palveluista ja viranomaisten tehtävistä kotoutumisen edistämisessä samoin kuin kotouttamisen yhteensovittamisesta ja seurannasta hallinnon eri tasoilla. Kotoutumisen edistämisen suunnittelu ja kehittäminen yhteen sovitettaisiin maakunnan ja kunnan muun suunnittelun kanssa.

35) 1 luku Yleiset säännökset, kommentit:

1§ Lain tarkoitus

Kuntaliiton lisäysehdotus: uusi muotoilu 1 momentin kohtaan 6: vahvistaa kotouttamisen suunnittelun ja kehittämisen yhteensovittamista maakunnan ja kunnan muun suunnittelun ja kehittämisen sekä elinvoiman edistämisen kanssa. Perustelu: Kuntaliitto toteaa, että maahanmuutto ja maahanmuuttajien onnistunut kotouttaminen ja työllistyminen edistävät kuntien ja maakuntien elinvoimaa.

2 § Soveltamisala

Kuntaliitto kiinnittää huomiota siihen, että 2 momentissa tarkoitettuun henkilöryhmään viitataan myös muissa lain pykälissä kuin kuntaan ohjaamista ja kustannusten korvaamista koskevissa pykälissä. Tämän vuoksi 2 §:n ensimmäistä lausetta ”Tämän lain säännöksiä kuntaan ohjaamisesta ja kustannusten korvaamisesta kunnalle sovelletaan henkilöön:” olisi syytä täsmentää.

3 § Määritelmät

3 §:n 1 momentin kohdan 7 mukaan ” 7) palveluntuottajalla yritystä, muuta yhteisöä tai yksityistä elinkeinonharjoittajaa, joka hankintasopimuksen tai maakunnan päätöksen perusteella tuottaa maakunnalle tässä laissa tarkoitettuja kotoutumista edistäviä palveluita.” Tässä kohdassa tulisi ottaa huomioon se, että myös kunnilla saattaa olla tarve hankkia palveluja siinä tarkoitettulla tavalla.

36) 2 luku Kotoutumista edistävät palvelut, kommentit:

8 § Kotoutumista edistävien palveluiden tavoitteet

On hyvä, että ensimmäisessä momentissa on selvennetty, mitä kotoutumista edistävillä palveluilla tarkoitetaan.

9 § Neuvonta ja ohjaus

Voimassa olevan kotoutumislain 7 §:n otsikko on ”Perustieto suomalaisesta yhteiskunnasta” ja 8 §:n ”Ohjaus ja neuvonta”. Lakiluonnoksessa neuvontaa, ohjausta ja perustietoaineistoa koskevat säännökset on yhdistetty samaan pykälään. Pykälästä ei käy selville, mitä perustietoaineistolla tarkoitetaan ja mitä aineistoa kunkin lakia soveltavan viranomaisen tulee siihen tuottaa.

10 § Alkukartoitus

Lakiluonnoksen mukaan ”Alkukartoituksessa arvioidaan maahanmuuttajan osaaminen ja työllistymis-, opiskelu- ja muut kotoutumisvalmiudet sekä koulutuksen ja muiden kotoutumista edistävien palvelujen tarpeet. Alkukartoituksessa selvitetään maahanmuuttajan aikaisempi koulutus, työhistoria ja kielitaito sekä tarvittaessa muut työllistymiseen ja kotoutumiseen vaikuttavat seikat. Alkukartoituksen perusteella maahanmuuttajan kanssa sovitaan kotoutumista edistävästä palveluista.” Pykälän perusteluissa kuitenkin mainitaan, että alkukartoituksessa arvioitaisiin **alustavasti** maahanmuuttajan osaaminen, koulutus, työhistoria ja kielitaito sekä mahdolliset muut palvelutarpeet. Lisäksi perusteluissa mainitaan, että alkukartoituksen kesto ja laajuus voisivat vaihdella siten, että se sisältää vain lyhyen haastattelun tai perusteellisemmän palvelutarpeen kartoituksen. Alkukartoitus on kuitenkin 12 §:ssä mainitun kotoutumissuunnitelman perusta ja kotoutumissuunnitelmassa sovitaan mm. kotoutumiskoulutuksesta alkukartoituksen edellyttämässä laajuudessa.

Kuntaliiton mielestä lakiluonnoksen pykälässä ja perusteluteksteissä on ristiriita. Jos alkukartoitus tehdään vain alustavasti, eivät välttämättä kotoutujan palvelutarpeet tule esille.

11 § Alkukartoituksen järjestäminen

Pykälän 1 momentin 1) kohtaa on selvennettävä vastaamaan perustelujen tekstiä: ”Pykälän 1 momentin 1) kohdan mukaan maakunnalle säädettäisiin vastuu alkukartoituksen järjestämisestä kasvupalveluna työttömälle maahanmuuttajalle, joka julkisista rekrytointi- ja osaamispalvelusta annetun lakiehdotuksen mukaisesti on käynnistänyt työnhauun ja jonka ensimmäisestä oleskeluluvasta tai oleskelukortin myöntämisestä tai oleskeluoikeuden rekisteröinnistä on kulunut enintään kolme vuotta.”

Kuntaliitto kiinnittää huomiota siihen, että maahanmuuttajalle on riittävän ajoissa alkukartoituksen järjestämisvaiheessa tuotava esille mahdollisuus myös ruotsinkieliseen kotoutumiseen.

12 § Kotoutumissuunnitelma

Pykälän 4 momentin mukaan ”Maahanmuuttajalle laaditaan lähtökohtaisesti yksi kotoutumissuunnitelma, joka sisältää suunnitelman laatimiseen ja toimeenpanon nähden tarpeellisia tietoja ja jota eri viranomaiset ja palveluntuottajat täydentävät, ellei salassapitosäännöksistä muuta johdu. Eri viranomaisten ja palveluntuottajien palveluista koostuva yhteinen suunnitelma voidaan laatia myös, jos maahanmuuttaja antaa suostumuksensa yhteisen suunnitelman laatimiselle. Maahanmuuttajan kotoutumissuunnitelma, perheen kotoutumissuunnitelma ja maahanmuuttajalle laaditut muut asiakassuunnitelmat voidaan maahanmuuttajan suostumuksella yhdistää yhteiseksi kotoutumissuunnitelmaksi.” Säännös on epäselvä. Eri suunnitelmien suhde on selkeämmin ilmaistu pykälän perusteluissa.

14 § Kotoutumissuunnitelman järjestäminen

Pykälän 1 momentin mukaan maakunta vastaa siitä, että maahanmuuttajan kotoutumissuunnitelmaan sisältyvät palvelut muodostavat maahanmuuttajan kotoutumista edistävän tarkoituksenmukaisen kokonaisuuden. Pykälän 2 momentin mukaan perustellusta syytä kunta ja maahanmuuttaja voivat laatia kotoutumissuunnitelman keskenään. Perusteltua syytä ei tule tulkita liian ahtaasti, koska kuntien palvelutarjonta esimerkiksi aikuiskoulutuksen alalla on monille maahanmuuttajille keskeinen ala.

17 § Kotoutumiskoulutus

Pykälän 3 momentin mukaan kotoutumiskoulutusta voitaisiin toteuttaa myös omaehtoisena opiskeluna. Tämä on kannatettavaa.

18 § Kotoutumiskoulutuksen järjestäminen

Pykälän mukaan kotoutumiskoulutus järjestettäisiin pääsääntöisesti kasvupalvelukoulutuksena. Maakunta vastaa siitä, että maakunnassa on tarjolla kasvupalveluna tarjottavaa kotoutumiskoulutusta. Pykälän 4 momentin mukaan kunta voi myös järjestää kotoutumiskoulutusta. Tämän vuoksi on tärkeää, että 3 §:ssä otetaan huomioon se, että myös kunnalla saattaa olla tarve hankkia palveluja palveluntuottajilta. Perusteluiden mukaan kyseeseen tulisi lähinnä työmarkkinoiden ulkopuolella olevien kotoutumiskoulutuksen järjestäminen.

Kuntaliitto korostaa, että kotoutumiskoulutusta on oltava tarjolla sekä suomen että ruotsin kielellä. Erityisesti kaksikielisissä kunnissa olisi myös maakunnan järjestämää kasvupalvelukoulutusta oltava tarjolla myös ruotsin kielellä.

37) 3 luku Kotoutumisen edistäminen maakunnassa, kommentit:

24 § Maahanmuuttoasioiden yhteistyöryhmä

Pykälässä tulisi mainita yhteistyöryhmän jäsentahot.

38) 4 luku Kotoutumisen edistäminen kunnassa, kommentit:

26 § Kotoutumisen edistämisen suunnittelu ja kehittäminen kunnassa

Pykälän 1 momentin mukaan ”Kunnalla on yleis- ja yhteensovittamisvastuu maahanmuuttajien kotouttamisen kehittämisestä, suunnittelusta ja seurannasta sekä kunnan kotoutumista edistävien palveluiden yhteensovittamisesta kunnassa.” Pykälän 4 momentin mukaan ”Kunnan kotouttamisen suunnittelu ja kehittäminen yhteen sovitetaan maakunnan suunnittelun kanssa siten kuin edellä 21 §:ssä säädetään.” Kunnan ja maakunnan välinen monialainen yhteistyö on kannatettavaa ja se tukee maahanmuuttajan kotoutumista sekä kunnan ja maakunnan yhteistyötä ja elinvoiman vahvistamista.

27 § Kunnan kotoutumisen edistämisen suunnittelu ja kehittämisen sisältö

Pykälän 2 momentin 5) kohdan mukaan erityisesti otetaan huomioon ”5) kotouttamisen yhteensovittamisesta vastaavan kunnan viranomaisen sekä kotoutumista edistävästä palveluista vastaavien tahojen nimeämäinen”. Kunnan on voitava itse päättää, miten kotoutumisasiat organisoidaan kunnassa. Kunnille ei tule säätää velvollisuutta nimetä kotouttamisen yhteensovittamisesta vastaavaa viranomaista.

39) 5 luku Valtion kotoutumista edistävät toimet, kommentit:

33 § Valtion laskennallinen korvaus kunnalle alkukartoituksesta, alkuvaiheen ohjauksen ja neuvonnan ja muiden kotoutumista edistävien palveluiden järjestämisestä

On otettava huomioon, että laskennalliset korvaukset eivät tähänkään asti ole kattaneet kuntien kustannuksia. Jos nykyisin alkukartoituksesta ja tulkitsemisen kustannuksista maksettavat erilliset korvaukset yhdistetään laskennalliseen korvaukseen, on pidettävä huolta siitä, että korvaustaso on riittävä.

Kuntaliitto huomauttaa, että voimassa olevan lain mukaan tulkitsemiskustannukset korvataan kunnille ilman aikarajaa. Lakiehdotuksen mukaan tulkitsemiskustannuksia korvattaisiin oleskeluluvan saaneiden turvapaikanhakijoiden osalta kolme vuotta ja kiintiöpakolaisten osalta neljä vuotta. Tämä merkitsee kunnille maksettavien tulkitsemiskustannusten korvausten vähenemistä.

34 § Korvaus kansainvälistä suojelua saavan henkilön vastaanottoon varautumisesta

On kannatettavaa, että kunnalle korvataan varautumisesta aiheutuneita kustannuksia.

40) 6 luku Ilman huoltajaa maassa asuvaa lasta koskevat säännökset, kommentit:

39 § Ilman huoltajaa maassa olevien lasten ja nuorten tuki

Täsmennys 39 §:n 1 momentin käsitteisiin on kannatettava. Ehdotettu käsite perhehoito tuetun perhesijoituksen sijasta selkiinnyttää sovellettavaa lainsäädäntöä ja käytäntöä.

Kohdan perustelutekstiin tulisi kuitenkin tehdä täsmennys suhteessa lastensuojelulakiin:

Ilman huoltajaa Suomessa olevan, oleskeluluvan saaneen lapsen asuminen ja huolenpito voidaan järjestää kotoutumisen edistämiseksi annetun lain nojalla perhehoidossa siten, että maakunta tekee perhehoitajan kanssa perhehoitolain (263/2015) mukaisen toimeksiantosopimuksen lapselle ja perhehoitajalle annettavasta tuesta, palveluista ja perhehoidon palkkioista ja kulukorvauksista. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että kotoutumislain nojalla perhehoitoon tehty sijoitus ei ole lastensuojelulain mukaista sijaishuoltoa eikä siitä tule tehdä erillistä lastensuojelulain mukaista sijoituspäätöstä. Se, että lapsi on saanut kansainvälistä suojelua, ei ole peruste lapsen huostanottoon ja sijaishuoltoon sijoittamiseen Suomessa. Huostanotto on lastensuojelulain mukaan viimesijainen vaihtoehto. Kotouttamislain mukainen hoidon järjestäminen perhehoidossa on ensisijainen vaihtoehto. Tämä ei poissulje sitä, että lapsi perhehoidossa ollessaan voi lastensuojelulain mukaisesta syystä tulla myöhemmin huostaan otetuksi ja sijoitetuksi sijaishuoltoon.

Säännöksessä ehdotetaan myös, että lasten ja nuorten huolenpito ja kasvatusta voitaisiin järjestää perheryhmäkodin, perhehoidon ja tuetun asumisen lisäksi muulla tarkoituksenmukaisella tavalla. Perusteluissa olisi välttämätöntä kuvata esimerkein, mitä muita tarkoituksenmukaisia tapoja asumisen ja huolenpidon järjestämiseksi voisi olla. Tältä osin perustelut ovat puutteelliset.

Pykälän 2 momentissa säädetään lastensuojelun jälkihuoltoon rinnastettavien palvelujen tarjoamisesta siihen saakka, kunnes hän täyttää 21 vuotta. Täsmennys on tarpeen, sillä kysymys todellakin on jälkihuoltoon rinnasteisista palveluista, ei varsinaisesta lastensuojelulain mukaisesta jälkihuolto-oikeudesta. Kotoutumislain mukaisessa perheryhmäkodissa, tuetussa asumisessa tai perhehoidossa olevat lapset eivät ole sijaishuollossa eikä heille synny myöskään lastensuojelulain mukaista jälkihuolto-oikeutta.

40 § Ilman huoltajaa maassa asuvien lasten ja nuorten asumisen ja tuen sisältö

3 mom. Yksityisesti sijoitetut ilman huoltajaa Suomessa asuvat lapset

Ehdotetaan säädettäväksi yksityisesti sijoitetun, ilman huoltajaa maassa asuvan lapsen ja nuoren hoidon valvonnasta. Säännöksessä viitataan lastensuojelulain 81 §: ään.

Ehdotettu momentti tulisi kokonaan poistaa, koska ilman huoltajaa Suomessa perheissä asuvat eivät voi olla yksityisesti perheisiin sijoitettuja lastensuojelulain tarkoittamalla tavalla.

Yksityisen sijoituksen (lastensuojelulaki 81 §) lähtökohta on se, että ne eivät koskaan ole viranomaislähtöisiä, vaan lapsen huoltajien itsensä järjestämiä. On siis kysymys huoltajan päätösvaltaan kuuluvasta asiasta. Käytännössä tällainen on esimerkiksi tilanne, jossa lapsen vanhemman – huoltajan – elämäntavan tai elämäntilanteen johdosta päädytään siihen, että huoltaja sijoittaa lapsen muuhun

yksityiskotiin hoidettavaksi. Lapsen hoidosta ja kasvatuksesta voivat tällöin vastata esimerkiksi isovanhemmat tai muut lapselle läheiset henkilöt. Yksityisen sijoituksen luonteesta johtuen siitä ei voi sopia vastaanottokeskuksen johtaja, lapsen edustaja eikä muukaan viranomainen, koska nämä tahot eivät ole yksityisiä tahoja eivätkä myöskään lapsen huoltajia.

Mainittakoon vielä, että lastensuojelulain 81 §:n sanamuodolla ”Lapsesta, jonka muu kuin sosiaalihuollosta vastaava toimielin on sijoittanut pysyväisluonteisesti yksityiskotiin, on viipymättä ilmoitettava sosiaalihuollosta vastaavalle toimielimelle” ei tarkoiteta sitä, että mainittu muu taho voisi olla muu viranomaistaho. Muulla taholla viitataan säännöksen perusteluissa ainoastaan huoltajiin.

Mikäli ehdotetulla 40 § 3 mom. tarkoitetaan tilannetta, että lapsen ulkomailla olevat huoltajat voisivat sopia lapsensa hoidosta yksityiskodissa Suomessa, jolloin syntyisi lastensuojelulain tarkoittama yksityinen sijoitus, tulisi tämä ilmetä selvästi säännöksestä ja perustelutekstistä. Lisäksi tulisi kuvata menettely, jolla varmistettaisiin Suomesta käsin se, että sopijoina lapsen sijoittamisesta yksityiskotiin Suomessa olisivat lapsen todelliset ulkomailla olevat huoltajat. Tulisi myös säätää erikseen yksityisesti sijoitettujen lasten tuesta ja palveluista, koska heitä eivät koske perhehoitolain mukaiset säännökset tuesta, palveluista, hoitopalkkioista ja kulukorvauksista.

Selvyden vuoksi olisi parasta, että perheissä asuvat, ilman huoltajaa oleskeluluvalla Suomessa asuvat lapset olisivat perhehoidossa ja sovellettavat säännökset tulisivat perhehoitolaista.

42 § Ilman huoltajaa maassa asuvien lasten ja nuorten asumisen ja tuen järjestäminen

On kannatettavaa, että maakunta jatkossa perustaisi tarvittavat perheryhmäkodit ja asumisyksiköt ja vastaisi niiden toiminnasta ja valvonnasta. Kuntaliitto pitää lisäksi erityisen perusteltuna säilyttää sopimismenettely kunnan kanssa perheryhmäkotien ja asumisyksikköjen perustamisesta, jotta kunnalla olisi myös jatkossa edellytykset valmistautua varhaiskasvatukseen, opetuksen ja muiden palveluiden ja tuen järjestämiseen. Pelkästään perusteluissa oleva maininta maakunnan ja kunnan yhteistyöstä ei ole riittävä.

44 § Edustajan määrääminen

1 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että pakolaiskiintiössä oleskeluluvan saaneelle ja ihmiskaupan uhriksi joutuneelle lapselle määrätään edustaja viivytyksestä, jos hän on Suomessa ilman huoltajaa ja laillista edustajaa. Säännöksen mukaan myös muulle oleskeluluvan saaneelle lapselle, joka on Suomessa ilman huoltajaa tai laillista edustajaa, voitaisiin määrätä edustaja. Ehdotus vastaa voimassa olevaa lainsäädäntöä.

Säännöksen sanamuotoa on tarpeen tarkentaa, jotta ei syntyisi tilanteita, että Suomessa olisi oleskeluluvan saaneita lapsia ilman huoltajaa ja laillista edustajaa.

Kohdan perusteluissa on kuvattu esimerkinomaisesti tilanteita, jotka voivat johtaa siihen, että vastaanottoprosessin aikana määrätty edustaja ei jatka/joutuu lopettamaan lapsen edustamisen oleskeluluvan saamisen jälkeen. Lailla tulisi turvata, että kaikille ilman huoltajaa tai laillista edustajaa oleville tulee määrätä edustaja, mikäli heillä ei ole edustajaa tai heidän edustajansa syystä tai toisesta lopettaa lapsen edustajana toimimisen.

41) 7 luku Rekisterisäännökset, kommentit: Ei kommentoitavaa.

42) 8 luku Erinäiset säännökset, kommentit: Ei kommentoitavaa.

43) 9 luku Voimaantulo, kommentit: Ei kommentoitavaa

KUNTAAN OHJAAMISTA KOSKEVAT PYKÄLÄT HALLITUKSEN ESITYKSESSÄ LAIKSI KOTOUTUMISEN EDISTÄMISESTÄ

§ Kuntaan ohjaamisen valtakunnalliset tavoitteet

On kannatettavaa, että kuntaan ohjaamisen strategiset tavoitteet ja valtakunnalliset tavoitteet käsitellään osana aluekehittämistä. On myös tärkeää, että aluekehittämispäätöksen maakuntakohtaista osaa voidaan tarkistaa riittävän usein.

§ Kuntaan ohjaamisen suunnittelu ja kehittäminen maakunnassa

”Maakunta laatii alueensa kuntien kanssa sopimuksen ulkomaalaislain (301/2004) 90 §:ssä tarkoitettussa pakolaiskiintiössä Suomeen otettujen henkilöiden kuntaan ohjaamisesta. Maakunta laatii kunnan kanssa sopimuksen myös muiden kuin edellä tarkoitettujen kansainvälistä suojelua saaneiden henkilöiden kuntaan ohjaamisesta, mikäli se katsoo sopimuksen tarpeelliseksi ottaen huomioon maakunnan alueella olevien maahanmuuttajien määrä sekä erityisen tuen ja kuntaan ohjaamisen tarve.”

Yllä oleva kohta kuuluu pykälän 3. momentiksi. Nyt luonnoksessa tämä kohta on merkitty perusteluihin kuuluvaksi.

Kyseistä kohtaa on muutettava siten, että maakunnan ja kunnan välisen sopimuksen laatiminen säädetään velvoittavaksi myös silloin, kun kyseessä ovat alaikäisenä ilman huoltajaa tulleet henkilöt ja lain 3 §:n 1 momentin 6) kohdassa tarkoitettut erityisiä toimenpiteitä tarvitsevat henkilöt.

§ Kuntaan ohjaaminen

”Maahanmuuttovirasto tai vastaanottokeskus luovuttaa salassapitosäännösten estämättä ilman aiheetonta viivytystä tiedon tämän lain 2 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitettusta henkilöstä ja tämän vastaanoton aikana selvitetystä kuntaan siirtymisen kannalta tarpeellisista henkilö- ja muista tiedoista maakunnalle, joka ohjaa henkilön kuntaan.

Tämän lain 2 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitettu henkilö voi siirtyä kuntaan myös vastaanottokeskuksen ohjaamana, jos se on henkilön itsensä kannalta tarkoituksenmukaista.”

Lainkohdan perusteluissa todetaan, että viime vuosina noin kaksi kolmesta oleskeluluvan saaneesta turvapaikanhakijasta on muuttanut kuntaan vastaanottokeskuksen avustamana tai itsenäisesti. Tämä nykyisin vallitseva käytäntö on lakiehdotuksessa otettu huomioon.

Pykälän 1 momentin perustelujen mukaan oleskeluluvan saaneen turvapaikanhakijan kuntaan ohjaaminen ilman kunnan kanssa tehtyä sopimusta olisi maakunnalle uusi tehtävä. On otettava huomioon, että säännös vaikuttaa myös kuntien toimintaedellytyksiin.

Sekä pykälän 1 että 2 momenttiin on lisättävä säännös, jonka mukaan maakunnan ja vastaanottokeskuksen on annettava kunnalle tarpeelliset tiedot kuntaan siirtyvästä henkilöstä. Lisäksi on kirjattava, että kuntaan ohjaamisen tulee tapahtua yhteistyössä kunnan kanssa.

Laskennallinen korvaus on maksettava kunnalle kaikista kuntaan siirtyvistä henkilöistä riippumatta kuntaan siirtymisen menettelytavasta. Korvauksen on oltava tasoltaan riittävä. On selvää, ettei voida edellyttää kuntien varaavan asuntoja muille kuin sopimuksen perusteella kuntiin muuttaville henkilöille. Asunnon varaamista ei lainkohdan perusteluissa edellytetäkään. Kunta järjestää kotoutumista edistäviä palveluja lain 28 §:n mukaisesti käytettävissä olevien määrärahojen rajoissa sisällöltään ja laajuudeltaan sellaisina, kuin kunnassa esiintyvä maahanmuuttajien palvelutarve edellyttää.